

Організація антикризового управління підприємством

Анастасія Усолкіна

*здобувач освіти програми «Бізнес-адміністрування»,
Харківського національного економічного університету імені Семена Кузнеця,
м. Харків, Україна,
e-mail: anastasiausolkina22@gmail.com*

Катерина Логінова

*кандидат економічних наук,
доцент кафедри менеджменту, бізнесу і адміністрування
Харківського національного економічного університету імені Семена Кузнеця,
м. Харків, Україна,
e-mail: katernyna.lohinova@hneu.net,
ORCID: 0009-0000-0513-0072*

В умовах скрутної економічної, фінансової та політичної ситуації підприємства постійно стикаються з фінансовими кризами, що вимагають впровадження ефективних антикризових заходів. Антикризове управління стає вкрай важливим інструментом забезпечення стабільності та конкурентоздатності підприємств в умовах невизначеності та динамічних ринкових умов.

"Антикризове управління" - це система принципів та методів управління підприємством, спрямованих на проведення діагностики загрози банкрутства, а у разі його настання - виведення підприємства з кризи та її подолання з метою забезпечення безперервної діяльності підприємства всіх стадіях його розвитку.

Антикризове управління провадиться за наступними напрямками [4]:

- виділення пріоритетних підходів у господарській діяльності – сприяє підвищенню ділової активності;
- обґрунтоване прогнозування ресурсного забезпечення;
- визначення якісних та кількісних критеріїв оцінки проведеної роботи, а також можливості внесення коректив у дії, впроваджені на підприємстві.

Морфологічний аналіз терміну "криза" включає визначення від чотирьох різних авторів.

Болотнов Д.Г. розглядає кризу як різкий, крутий перелом, що характеризується крутим становищем.

Ватченко та Шаранов розпочинають кризу як зміну збалансованого стану на незбалансований, де домінують окремі елементи.

Романяк Г. М. трактує кризу як порушення стану системи, що виявляє нестабільність та вимагає спеціальних заходів для відновлення.

Соболева Г. акцентує увагу на економічному аспекті кризи, визначаючи її як різке зниження економічного стану, що супроводжується спадом виробництва, банкрутством підприємств та зростанням безробіття.

Узагальнюючи різні підходи, можна зробити висновок, що криза є багатограним поняттям, яке характеризує перехідний, нестабільний стан системи з наявними негативними наслідками.

Морфологічний аналіз "антикризового управління" містить визначення

від чотирьох авторів. Ватченко О.Б. та Шаранов Р.С. розглядають антикризове управління як комплексну систему управління підприємством, спрямовану на запобігання та усунення несприятливих явищ.

Романяк Г. М. акцентує увагу на комплексі заходів від попередньої діагностики кризи до методів її подолання. Сак Т. В. та Ющишина Л. О. офіційне антикризове управління як система швидкого реагування для протистояння кризовим ситуаціям.

Соболева Г. пропонує розглядати антикризове управління як сукупність управлінських заходів щодо попередження, оцінки, нейтралізації та подолання причин кризових явищ.

Узагальнюючи різні наукові підходи, можна стверджувати, що антикризове управління є багатьма спектральним інструментом забезпечення підприємства через комплексний підхід до передбачення, діагностики та подолання кризових явищ.

У сучасних умовах існують досить різні підходи до визначення сутності антикризового управління підприємством. Усю сукупність проблем, які вирішує антикризове управління, можна представити чотирма групами.

Перша група включає проблеми розпізнавання передкризових ситуацій, що передбачає необхідність своєчасно виявити настання кризи, знайти її перші ознаки, зрозуміти її характер, розробити механізми запобігання кризі та запровадити у реальність [3, с. 40].

Друга група проблем антикризового управління пов'язана з ключовими сферами життєдіяльності підприємства.

Третя група проблем антикризового управління стосується диференціації технологій управління, які доповнюють існуючі проблеми організаційного та правового змісту, а також численні соціально-психологічні аспекти кризових ситуацій.

Четверта група проблем включає конфліктологію та селекцію персоналу, який завжди супроводжує кризові ситуації.

Успішність антикризового управління багато в чому залежить від дотримання властивих йому функцій та принципів. У системі антикризового управління дослідники виділяють такі функції: визначення цілей, планування, організацію, мотивацію та контроль. Під принципами антикризового управління прийнято розуміти правила поведінки, згідно з якими здійснюються ті чи інші завдання управління, підвищується потенціал управління та вдосконалюється організація відносин об'єкта управління із середовищем його функціонування [3].

До ключових особливостей антикризового управління належать його превентивний характер, оперативність прийняття рішень, стратегічна адаптивність та необхідність інтеграції фінансових, організаційних та маркетингових механізмів.

Реалізація антикризового управління передбачає використання стратегічних, тактичних і оперативних методів.

Також важливу роль відіграють сучасні технології, такі як Big Data, штучний інтелект і автоматизовані системи управління, що допомагають оперативно оцінювати ризики та приймати ефективні рішення.

У кризових ситуаціях управління не визначається виконанням функцій відповідно до ієрархії, але розподілу завдань. На будь-якому рівні працівникові будуть доручені певні завдання, і він несе відповідальність за їхнє виконання. Антикризове управління в цілому є господарським веденням різних заходів, характеристик та повноважень, які пов'язані з внутрішньою та зовнішньою діяльністю, постановок цілей, прийняття рішень, роботи з персоналом та часу виконання.

Отже, в сучасних умовах антикризове управління спрямоване не лише на попередження розвитку криз та кризових ситуацій, а також і на адаптацію системи управління до змін у зовнішньому середовищі підприємства, що буде сприяти сталому розвитку.

Основою ефективного антикризового управління є системний підхід, що включає моніторинг зовнішнього та внутрішнього середовища, аналіз ризиків, розробку стратегій виходу з кризи та їх оперативне впровадження.

У зв'язку з цим виникає необхідність формування на підприємстві системи антикризового управління, яка має забезпечувати постійний моніторинг кризових явищ, здійснювати планування, організацію та реалізацію антикризових заходів з метою збереження початкових позитивних характеристик підприємства, а також відновлення його ефективного функціонування.

Ключові слова: управління, антикризове управління, напрями антикризового управління, комплекс заходів.

Список використаних джерел

1. Болотнов Д.Г. Особливості антикризового управління вітчизняними підприємствами. *Innovation and Sustainability*. 2022. № 2. С. 171-176.
2. Ватченко О.Б., Шаранов Р.С. Особливості антикризового управління різних форм суб'єктів господарювання. *Економічні читання: матеріали Міжнар. наук.-практ. конф., присвяч. 85-річному ювілею професора В.Й. Шияна, 19 лют. 2021 р. Харків: ХНАУ, 2021. 512 с.*
3. Ватченко, Б., Шаранов, Р. Антикризове управління підприємством в умовах війни. *Економічний простір*. 2022. 182. 38-43. URL: <https://doi.org/10.32782/2224-6282/182-5>.
4. Романяк Г.М. Сутність антикризового управління підприємством в умовах нестабільного ринкового. *Наукові записки*. 2021. № 1. С. 235-239. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nz_2021_1_31
5. Сак Т.В., Юцишина Л.О. Механізм антикризового управління в умовах забезпечення економічної безпеки підприємства. *Економічний часопис Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки*. 2019. Т. 2 № 18 С. 66-74.
6. Соболева Г. Формування антикризової політики управління підприємством. *Економіка та суспільство*. 2022. С. 41. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-41-54>.